

Goten publishing

Издавачка куќа Готен
contact@gotenpublishing.com
www.gotenpublishing.com

За издавачот: Јасмина Мазгалиева

Наслов на оригиналот: Leica Format

© Daša Drndić 2003. All rights are represented by Fraktura

Превод од хрватски јазик: Милан Банов

© фондација С. Фишер во име на Традуки

Лектура: Снежана Петрова Џамбазова

Графичко уредување и дизајн: КАПКА дизајн

Објавувањето на ова дело беше поддржано од ТРАДУКИ, книжевна мрежа, на која ѝ припаѓаат Сојузното министерство за европски и меѓународни прашања на Република Австрија, Министерството за надворешни работи на Сојузна Република Германија, швајцарската културна фондација Про Хелвечија, КултурКонтакт Австрија, Гете Институтот, Агенцијата за книги на Словенија ЈАК, Министерството за култура на Република Хрватска и фондацијата „С. Фишер“.

---

traduki

CIP - Каталогизација во публикација;
Национална и универзитетска библиотека
„Св. Климент Охридски“, Скопје

821.163.3-31

ДРНДИЌ, Даша

Лајка формат / Даша Дрндиќ ; [превод од хрватски јазик:
Милан Банов]. - Скопје : Готен, 2012. - 412 стр. ; 17 см
(Contemporanea)

Превод на делото: Lajka Format / Daša Drndić

ISBN 978-608-4625-19-3

COBISS.MK-ID 91834890

Даша Дрндик
ЛАЈКА ФОРМАТ

превод од хрватски јазик:
Милан Банов

ГОТЕН
Скопје 2012

*Минайшо на другиої и, делумно, историјаїа
на човешївоїо во која јас никогаш не сум учесївувал,
на која никогаш не сум їрисусївувал, е и мое минаїо.*

Емануел Левинас

Фуга – нарушување на загубено сеќавање, долготрајна амнезија кај која не се нарушени менталните способности на човекот. Фугата понекогаш поттикнува и безглаво заминување од позната околина како последица на несовладлива, неконтролирана потреба за создавање на нов живот (во нова средина). По закрепнувањето, „фугантот“ не се сеќава на својата поранешна, заболена состојба. Од латинскиот збор *фуга* – бегство, особено бегство од татковината, прогонство, но и изгонство.

Фуга – исто така полифона музичка композиција во која според одредени правила се пов-

торуваат партиите; уметнички облик кој има тема и одговор – што со овие цртички, кои се всушност шкарт, не е случај; тие не содржат одговор, зашто прашање е дали тие воопшто поставуваат прашања, какви било прашања. Тие понекогаш се повторуваат, се повторуваат според „одредени правила“, а понекогаш и покрај нив, но да прашаат веќе немаат што.

Фуга – спој меѓу камења или плочки – растојание: намерно оставено растојание во градењето кое ја отстранува можноста за распукнување на конструкцијата; пукнатина – што за овој шкарт би можело да биде метафора.

Мај 1992 година. Поточно, 14 мај, утро. Четириесет и двегодишната домаќинка Антонија Хост, мајка на две деца (тринаесет и шеснаесет), носи кафена патна торба, крта, испукана од стоење, од прашина и од сув воздух, од не-патување, од не-заминување, од не-доаѓање на кој било, на што било. Домаќинката Антонија Хост не ја заклучува вратата зад себе и го напушта својот двор. Садовите се измиени, креветите се наместени, цвеќето е шарено и расцутено, Антонија Хост ја пее *Bella ciao soto voce*, а косата ѝ е свежо обоена, прошарана со црвени перчиња и модерно потстрижена – се лелее, се лула додека оди. *Убава ми е косата*, вели Антонија Хост. *Cjae. Bella ciao, bella ciao, bella ciao, ciao, ciao*, потпевнува Антонија Хост и чекори. Не би можело да се каже дека Антонија Хост е тажна.

Антонија Хост седнува во воз и пристигнува на пристаништето два часа пред поаѓањето на бродот за југот на Европа. Во една рибарска крчма јаде лигни на жар и блитва со маслиново масло, испива чаша мерлот и кафе без млеко и шеќер. Купува кабина. Патува два дена. Гледа во морето. Потпевнува. Пристигнува во медитеранскиот град. Изнајмува соба. Гледа во морето. Потпевнува. Тропка со прстите. Постојано потчукнува со прстите, брзо

и меко, како да удира по затегната кожа на африкански там-там. Од нејзиниот живот ја делат илјада копнени километри и којзнае колку морски милји. А можеби не ја дели ништо, од што и да е.

Медитеранскиот град е познат историски град; тоа е стар град со разни мртви нешта, но музиката во него е жива. Тоа е град со жива музичка академија, надалеку позната. Утредента по доаѓањето, Антонија Хост на боси нозе навлекува сандали со високи топуци, црни, и во тесен фустан од сива кинеска свила, исто така црна, чука на вратата на директорот на Академијата. Денот е сончев, сè уште летен, уште потопол од денот во градот кој го напушта Антонија Хост, а лежи под дабова шума; овој тукашен град има борови во изобилство. Небото е безобразно сино, *небошо е бисерно сино, небошо ѝе*, вели Антонија Хост, *и убаво сум нашминкана*. Антонија Хост има зелени очи и елегантна висина. Антонија Хост дише длабоко и рамномерно. *Ја сакам својата црвена уста и својата црвена коса*, вели. *Ги сакам своите колкови, штоа се сериозни колкови и тие ја носат ѝеснајта, а мојот фустан е ошмен*, вели.

На директорот на Академијата Антонија Хост му се претставува како Лидија Паут.

Овде дијломирав некогаш одамна, вели. *Јас сум ѝијанисјка*, вели. *Би ги ѝодучувала сшуденѝише*. *Се викам Лидија Пауш*. Така вели.

Почнеше со ѝривајни инсѝрукции. *Пошоа ќе видиме*. Тоа го вели директорот, многу учтиво, многу пресретливо.

Како Лидија Паут, Антонија Хост станува омилена во некогаш ут-

врдениот град, кој денес е сончев град и отворен од сите страни. Лидија Паут, алијас Антонија Хост, свира на камерни концерти, свира и соло партии. Свири на отворено, свира во камени сали во кои рамениците ѝ се тресат од студ. Публиката е меѓународна и избрана. Две години подоцна, директорот на конзерваториумот (оној истиот) ѝ вели: *Драга Лидија, сѝанеиѝе моја заменичка.* Антонија Хост односно Лидија Паут вели: *Тоа ќе ме усреќи.*

Лидија Паут има пријатели. Лидија Паут има стан, има клавир, има нови спомени. *Моиѝе сѝари сѝомени се широки како едра, ѝиѝе се бели како чаршафи, моиѝе сѝомени се лелеаѝ како ѝризраци и на нив нишѝо не ѝишува,* вели Лидија Паут кога некој ќе ја праша за нејзиното минато, иако малкумина ја прашуваат нешто, такви се луѓето таму. Си ја гледаат својата работа. Лидија Паут учи нови јазици. Лидија Паут се смее.

Минуваат пет години. Животот е убав. *Понекогаш ноќе шеѝам боса низ камениѝе улици,* вели Лидија Паут. *Каменоѝ ја зрачи ѝоѝлинаѝа од сонцеѝо.*

Новогодишен концерт. Лидија Паут го свира Лист. Градот дише свечено, во него треперат многу мали светла, сребрени. Ноќите се студени и суви. Брановите беснеат, но не влегуваат во градот. По концертот на Лидија Паут ѝ приоѓа една дебела жена и ѝ вели: *Ти не си Лидија Пауѝ. Ти си Анѝонија Хосѝ. Јас ве знам и двеѝе. Заедно сѝудиравме во овој овде град, одамна.*

Лидија Паут (Антонија Хост) ја гледа дебалата жена со ококорени очи. *Тоа е невозможно, вели. Никогаш не сум Ве видела.*

Набрзо потоа Антонија Хост, и натаму уверена дека таа е Лидија Паут, со хеликоптер (присилно) ја транспортираат во оној нејзин бивш град, листопадниот. На пистата ја чека нејзиниот маж, позната јавна личност, политичко-верска. Ја чекаат нејзините деца, сега веќе полнолетни. *Кои сѐе вие?* Прашува Антонија Хост. *Јас не ве ѓознавам.*

Антонија Хост ја носат на психијатриска клиника на која ја лекуваат нејзината амнезија, ја искоренуваат нејзината фуга. *Ќе Ве враќиме во живоѓ,* велат.

Во кој живоѓ? Прашува Антонија Хост и потоа замолчува засекогаш.

Куса биографија на Антонија Хост

Антонија Хост пораснува во фанатично религиозно католичко семејство. И покрај тоа што јавно заговараат строги морални норми, нејзините родители жестоко се обвинуваат меѓусебно за брачни неверства, толку многу се обвинуваат, толку многу викаат, толку ужасни зборови изговараат во доцните ноќни часови, пијани, што Антонија Хост почнува да се сомнева во законитоста на своето зачнување. *Разводоѓ не доаѓа ѓредвид,* повторуват родителите на Антонија Хост на сѐ позачестените предлози на пријателите и роднините. *Тоа би било богохулно,* велат. Така родителите на Антонија Хост остануваат заедно „додека смртта не ги раздели“ и заемната нетрпеливост ја истураат врз двете ќерки. Антонија живее сосидана во светот на забраните. Без излегувања, без другарувања. Во нема самотија, во плисирани фустанчиња од

твид, запетлана до грло. Со полн орман бели јаки и извезени чорапи до колена, со товар од матнокостенливи плетенки врз грбот и со кошмари во главата. Антонија има постара сестра, Магдалена, со која ги дели тајните што всушност ги нема. Па така живее. Но, кога Антонија наполнива седумнаесет години, Магдалена умира. Антонија е неутешна. Антонија станува молчалива, всушност уште помолчалива. Антонија не ја слуша музиката што некогаш ја сакаше. Антонија веќе не свира на клавирот, веќе не вежба. По матурата, родителите ја праќаат Антонија на конзерваториум, во град на југот на Европа. Во градот на југот на Европа Антонија го дели станот со студентката Лидија Паут. Лидија Паут е весела и привлечна девојка со природна црвена коса. Лидија Паут е добра. Лидија Паут ја сака Антонија Хост. Благодарение на неа, Антонија Хост стекнува пријатели и ведрина. *Ти си мојата нова сестра*, ѝ вели Антонија на својата пријателка Лидија.

Но, но. На петтата година од студирањето Лидија Паут се вљубува во млад стоматолог. Антонија Хост оди на танц и на излети со вљубената двојка. И, се разбира, почнува да негува таинствена наклоност кон свршеникот на својата „сестра“. Што е, со оглед на нејзиното воспитување, недопуштена работа, непростлив грев. Измачена од љубомора и од невозвратената љубов, Антонија Хост се враќа во кафезот на своето детство. Лидија Паут ги напушта студиите, се мажи и со мажот заминува во друга земја, прекуокеанска. Антонија Хост, натажена и повлечена, дипломира, но неволно, и се мажи за човек кон кој е и физички и психички рамнодушна, казнувајќи се поради својот несовладлив копнеж кон „забранетото овошје“. Животот со човек со конзервативни погледи, посветен верник, противник на забавната музика и на современите

филмови, противник на абортусот, противник на самостојните вработени жени, противник на лезбијките и хомосексуалците, противник на агностиците и атеистите, за комунистите и да не зборуваме, противник на модата, противник на бојадисувањето на косата и на шминката, противник на парфемите, противник на кафеаните, на тутунот, виното и кафето, човек - фанатично верен на здравиот живот од кој и најсилните заболуваат, за Антонија Хост станува неподнослив. Студентските денови поминати во градот на југот на Европа во нејзината фантазија се претвораат во бајка која, по своја вина, се разбира, ја испушти од раце и која се разби во парампарчиња, а таа дополнително мазохистички ги сомле во прав. За да биде неволјата поголема, по подолга болест, на Антонија Хост ѝ умира помладата, музички исклучително талентираната ќерка, нејзината миленичка. Тоа се случува на 10 мај 1992 година По погребот, Антонија Хост оди на фризер и вели: *Најравејте ми црвени ѓерчиња*. Три дена подоцна, на 14 мај 1992 година, Антонија Хост зема запечатена патна торба од блуткаво-кафена пластика и без објаснување ја напушта куќата и (за околината) – исчезнува без трага.

Фуги – мали пријателки на нашите стварности, неуништливи. Понекогаш на збирката на невини фуги, на покорните фугички што личат на верни кученца кои ни трчкаат зад петиците, им додаваме нови, недофатливи фуги со вкус на соништа. Од којзнае кои сè складишта всушност ги ископуваме фугите за кои сме мислеле дека се мртви. Нашите фуги се нашата верба, нашиот здрав разум, нашите богови, тие се мирот со кој ги китиме своите животи, како што ги китиме божиќните дрвца, понекогаш претерано. Што би правеле инаку, што? Под фугите е топло, тие се

шатор на нашите денови. Покрај нив и со нив влегуваме во време на ништожни болки. Кога ќе најдат добри луѓе, а тие обожаваат да наминуваат само за да нè вшмукаат во своите животи, корнејќи нè од нашите, ние велíme – во ред. И чекаме да никне зачеток на нова фуга која како тон на таинствена мелодија се извива од здив и расте и расте додека не стане симфонија во која се нурнуваме. Некој намигнува, ја прегрнува својата фуга и запловува. Некој ќе се намурти, ќе ја тутне фугата во пазуви и чекори понатаму како ништо да не се случува, некој на фугата ќе ѝ рече: иш, ќе ѝ го сврти грбот – ќе се угаси. Тие згаснати, безфугени луѓе се моткаат насекаде, насекаде. Тоа се подвижни гипсени оклопи кои здрвено се движат по оваа планета и понекогаш пеат како духови, ја пеат своето јачење, својата шупливост. Кога ќе настапат големите дождови, кога ќе бликнат поплавите, тие се топат, се растворуваат во ништо, само тогаш. Кога ќе дојдат суши, тие се распрснуваат и испуштаат ужасен звук, заканувачки. И така постојано, од живот во живот, секојдневно.